

הפלישה לפולין: היטלר סוקר את צבאו ליד הנהר סאן

של קו התיחום. אלף יהודים נשלחו מציכיה להקים מחנה. מדברי אייכמן מתקבל הרושם כי מסע האלף דמה למסע הביילויים.

במשפט אייכמן העידו יהודים שהשתתפו במסע זה — ותיארום שונה בתכלית. היה זה סיוט של סאדוים מאורגן, תוך גירוש אכזרי, הפרדת משפחות, הרגת אנשים, מכות מתמידות, טרור בלתי־פוסק, הרעבה והצמאה. התחלה זו לימדה הרבה על ההמשך שהיה צפוי.

ציוני במדי ס.ס.

היה היה הרקע האמיתי של מיבצע אייכמן בניסקו? מה רצה אייכמן להשיג בתוכנית זו? למה התכוון?

קרוב לדאי שאין לכך תשובה פשוטה. משהו מן האידיאולוגיה הציונית בודאי עבר אליו תוך כדי קריאה. בצורה מעוותת. אולי יש גרעין כלשהו של אמת בדברים שכתב בחידויו שלה, שפורסם בשבועון לייף ושהפך מיסמך במשפט: „בשעת ביקורי בארץ־ישראל ראיתי מספיק כדי להתרשם מאוד מן הדרך בה בנו החלוצים את ארצם. הערצתי את רצונם הנואש לחיים, מאחר שאני עצמי הייתי אידיאליסט. בשנים שלאחר מכן אמרתי פעמים רבות ליהודים שעסקתי עמם שאילו הייתי אני יהודי, הרי הייתי ציוני קנאי. לא הייתי יכול להיות שום דבר אחר. באמת, הייתי הופך לציוני הקיצוני ביותר שאפשר להגלותו על הדעת.“

אייכמן מתכוון כאן לציונות כפי שהיא מובנת לאיש ס.ס., הדוגל בתורת „דת ואדמה“, החושב במושגים של נחלנות, משקימנן, נישול הזולת, לאומנות קיצונית ומיליטריזם התיישבותי.

אולם מגוחך להניח כי אייכמן רצה באמת להגשים בצורה כלשהי את האידיאל הציוני, אפילו בצורה שהוא הכיז אותו. הוא פשוט נטל כמה יסודות של התורה הציונית, ושילב אותם בתפיסה של פיתרון נאצי.

באותם הימים עוד לא נתקבל רשמית הקו של השמדה גופנית של היהודים. לעומת זאת היתה השאיפה הרשמית „לנקות“ את ארצות אירופה מן היהודים. מכאן צעד אייכמן צעד אחד קדימה והגה ברעיון של אוטינשטאט ענקי — ריכוז אדיר של מאות אלפים, ואולי של מיליוני יהודים, באזור אחד.

מי יכול היה לשלוט בריכוז כזה? ברור כי כל רעיון של עצמאות יהודית בשטח כזה, תחת שלטון הנאצים, היה מגוחך. אם בכלל דובר על עצמאות, הרי היתה זאת „עצמאות“ כפי שהיתה קיימת בטריוויאליות ובגטאות אחרים — אוטינומיה של „יודנראט“, של מועצת זקנים, עם משטרה־גטו יהודית ומינהל פנימי, תחת השגחתו של איש ס.ס.

וכאן, אולי, עוקף כל הרעיון. אילו הוקמה „מדינה יהודית“ כזאת, הרי היה הדבר מחייב את מינוי של מושל מטעם שרות הבטחון, מעין גאוליטר ליהודים. מי יכול היה להיות מושל כזה, מלבד המומחה הגדול של ס.ס. לענייני היהודים — אדולף אייכמן?

כך הגה אייכמן למעשה רעיון שנועד להפכו בקפיצה אחת מסרן קטן של ס.ס. לתפקיד של גאוליטר בפועל, איש הצמרת העליונה של הרייך הגרמני. היה זה רעיון מחוכם מאוד. אין ספק כי גם מצא חן בעיני צמרת ס.ס., שהיתה מוכנה תמיד לספק לעצמה עמדות־כוח ושטחים חדשים. מחוץ יהודי, הנתון לשלטון ס.ס., היה מוסיף לממלכת הימלר בפעם הראשונה גם את השלטון הטריטוריאלי על אחד מחלקי אירופה.

יתכן כי דחקה עובדה זו היתה בעוכרי התוכנית. בפולין שלט המושל־הכללי החדש, האנס פראנק, אחד הנאצים החתיקים ביותר, שהיה מקורב להיטלר עוד מימי המאבק על השלטון. אייכמן לא טרח להודיע לפראנק על תוכנית־ניסקו. לפתע גילה פראנק, שהיה אוטרישמי קיצוני ואכזרי, כי מישהו הביא בגניבה אלפי יהודים מן החוץ אל השטח שלו. הוא הריח כי מסתתרת מאחורי המיבצע המזימה לקרוע חבל־ארץ מתחום שלטונו. ברייך השישי לא היה שום מנהיג מוכן לחתור ללא קרב על חלק כלשהו של ממלכתו.

„וכך התחילה קנוניה גדולה של פראנק נגד התוכנית. פראנק הזעיק מייד את ברלין החלה משית־חבל אדירה. פראנק רצה לפתור בעצמו את שאנתי־יהודים שלו. פראנק

מחה על כך ששולהחיים לו יהודים מן החוץ. הוא דרש כי היהודים, שכבר הובאו אליו, יטולקו משם מייד. הוא ציוה על סטרקנבאך (מפקד משטרת־הבטחון בקרקוב) לאסור אותו מייד כשאופיע שוב בשטח המימשל־הצבאי (פולין). סטרקנבאך הודיע לי על כך. ברור שסטרוקנבאך לא יכול היה לבצע את זה. הוא לא יכול היה לאסור אותו בלי הסכמת המפקד המשותף שלנו, היינו, ראש משטרת־הבטחון ושרות־הבטחון (היינריך). פראנק, כנראה, לא הבין את זה כשנתן את הפקודה הזאת, בזעם שלו. כן, כך נגמר אז החלום של פיתרון זמני.“

„הייתי משוגע לדבר אחר...“

אולם אייכמן לא ויתר על חלומו להפוך את היהודים לסולם שאפשר לספס עליו לצמרת השלטון. להיפך, אחרי שהפך ראש המדור 424, הגה חלום נועז עוד יותר. היה זה בימים כאשר פלש הצבא הגרמני לצרפת, באמצע 1940. בראשו של אייכמן צץ פרט שקרא באחד הספרים — כי התנועה הציונית התעניינה פעם באי מאדאגאסקאר. בעזרת קצין אחר של ס.ס. עיבד תוכנית גראנדיוזית: להביא את כל יהודי אירופה לאי זה, ולהקים בו פרוטקטוראט גרמני.

היתה זאת תוכנית מושלמת מכל הבחינות. היא נועדה לגזול מצרפת המנוצחת שטח חשוב, ולהעבירו, בשעת כריתת חוזה־השלום, לידי הרייך הגרמני. היא נועדה להפוך את האי העצום, הגדול כמעט פי 30 מישראל, לא רק למושבה של הרייך הגרמני, אלא גם של ממלכת ס.ס. היא נועדה לשחרר את אירופה מן היהודים. ומעל לכל — אייכמן קיחה, בלי ספק, בתור המומחה הבלעדי לענייני היהודים, להיות בעל עמדת־מפתח במינהל האי, אם לא להיות מושלו הכללי. בעמדה זאת, היה הופך באמת ל„צאר של היהודים“.

הפעם היו ההכנות נרחבות יותר. אייכמן נסע למכון הטרופי באמבורג, הכין דו"ח שטחי אך מפורט על האי, הנראה כהעתקה של עמוד מן האנציקלופדיה. אולם חיש מהר נוכח לדעת כי ברלין אינה פראנק, וכי מה שמותר לאיש ס.ס. בפרובינציה, אינו מותר לפקיד קטן־חסות בסבך הביורוקראטי של עיר הבירה, בה שומר כל מיניסטריון בקנאות על תחומו.

„עכשיו היה הכל שונה. בברלין נכנסה לפעולה מכונה מסועפת, שעוד לא ראיתי בחיי כדוגמתה. עוד לא הכרתי את זה. לולא הייתי אז משוגע לדבר אחר, לולא הפך זה לאידיאליזם שלי למצוא אישם קרקע ואדמה, כי אז הייתי נכנע מן הרגע הראשון ומושך את כל עשר אצבעותי מן העניין.“

כי כל המיניסטריונים התערבו. נתקיימו ישיבות בלתי־ספורות. משרד־החוץ התנגד בתוקף לכל טיפול של ס.ס. בעניין הנוגע לחוץ־לארץ. שר־החוץ ריבנטרוף, טיפש גמור אך עקשן עילאי, היה איש־חסותו המיוחד של היטלר, ובאותם הימים לא היה פחות חזק מהימלר. הדבר הגיע לכלל קיפאון. כאשר נסתבר לבסוף כי אין לגרמניה כל אפשרות מעשית להשתלט על מושבות צרפת שמעבר לים, וכי כריתת חוזה־השלום הסופי עודנה רחוקה, נמוג החלום כולו.

אך בינתיים כבר נעשו כמה פעולות נסתרות בכיוון זה, המזכירות את גירוש היהודים לניסקו מאחורי גבו של המושל הגרמני הגאוליטר הנאצי באזור באדן אשר בגרמניה ביקש מהימלר לעזור לו „להיפטר מן היהודים שלו“. הימלר, שהיה חלש־אופי, ונטה להגיד „כן“ לכל בקשה של מנהיג נאצי אחר, הסכים בהיסח הדעת. אייכמן העמיס את כל יהודי באדן על רכבות, והגניב אותן, באופן בלתי־חוקי בהחלט, לתוך האזור הבלתי־כבוש של צרפת. הרכבות רוכזו ברכבות של הצבא הגרמני, והן חצו את קו התיחום בלילה, במקום שהיה מיועד לרכבות ההרמאכט בלבד. אייכמן חשב כי בצרפת יהיו היהודים מוגנים במקרה, לקראת המשלוח שלהם למאדאגאסקאר, בבווא היום. לאחר מכן נאלצו הגרמנים לעמול קשה כדי להוציא יהודים אלה חזרה מצרפת הבלתי־כבושה ולהעבירם למחנות ההשמדה בפולין.

הדם היהודי של אווה

תוכנית מאדאגאסקאר העסיקה את אייכמן זמן ניכר. אותו זמן עסק גם בגטואי וציה של היהודים במזרח, ובנישול הסופי של היהודים בגרמניה. תוך כדי כך בודקה מחלקתו את המוצא הגזעי של רבבות אנשים שהיו חשודים כיהודים חלקיים. לא פעם הופתעו הפקידים על־ידי תוצאות חקירותיהם.

„לא פעם נמצאנו במצב מביך, למשל, כאשר הוכחנו כי הסבחיית הדיאטית של הפירר, שהיתה במשך זמן־מה אהובתו, היתה 1/32 יהודייה.“ מילר ציוה מייד לטווג דו"ח זה כסודי ביותר. כך כתב אייכמן בחידויו בלייף. כנאצי נאמן לא הוסיף כמי המדובר: לא פחות ולא יותר מאשר אהה בראון, אהובת הפירר, אותה נשא לאשה בשעות האחרונות של חייו.

באחד באוגוסט 1940 חתם היינריך הימלר על הודעה רשמית לאדולף אייכמן, איש ס.ס. מס' 45,326, כי נתמנה לדרגת רביסרן. כעבור שנה, בנובמבר 1941, הועלה לדרגת סגן־אלוף. חמישה חודשים לפני כן אירע המאורע שפתח בשלב הסופי והעיקרי בפעולתו ההיסטורית של אייכמן.

הצבא הגרמני פלש לברית־המועצות.

* בעת כניעת צרפת, חולקה הארץ לשני אזורים — האחד שנכבש על־ידי הצבא הגרמני, וחלק שני, בדרום, שנשאר בלתי־כבוש. הגרמנים הפרו הסכם זה כעבור שלוש שנים, כאשר פלשו גם לאזור השני, לקראת האפשרות של נחיתת האנגלו־אמריקאים בצרפת.

** היינו, שאחד מסבייה־הסבים של הוריה היה יהודי.

האנס פראנק: האיש שהכשיל את מדינת היהודים בניסקו